

2. Sídlní struktura

Zlínský kraj byl ustanoven k 1. lednu 2000 na základě Ústavního zákona č. 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Vznikl sloučením okresů Zlín, Kroměříž a Uherské Hradiště, které patřily k Jihomoravskému kraji, a okresu Vsetín, který spadl do Severomoravského kraje. S účinností od 1. 1. 2003 se vytvořilo 13 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, v jejichž rámci působí 25 územních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem.

Tab. 2.1 Základní ukazatele sídlní struktury podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností

Kraj, SO ORP	Počet			Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Na 1 obec připadá			Podíl obyvatel žijících (%)	
	obyvatel	obcí			rozloha (km ²)	obyvatel	částí obcí	ve městech	v obci s rozšířenou působností
		celkem	z toho měst						
Zlínský kraj	564 331	307	30	142,4	12,9	1 838,2	1,4	59,0	45,6
Bystřice pod Hostýnem	14 615	14	1	89,1	11,7	1 043,9	1,4	53,8	53,8
Holešov	21 197	19	1	159,9	7,0	1 115,6	1,3	54,3	54,3
Kroměříž	66 328	46	5	132,9	10,8	1 441,9	1,8	67,3	42,6
Luhačovice	17 747	15	2	99,5	11,9	1 183,1	1,5	61,3	27,3
Otrokovice	32 962	10	2	295,0	11,2	3 296,2	1,1	73,0	52,0
Rožnov pod Radhoštěm	34 082	9	2	142,6	26,6	3 786,9	1,1	62,6	47,0
Uherské Hradiště	87 305	48	5	168,6	10,8	1 818,9	1,2	51,7	28,7
Uherský Brod	49 975	30	2	105,6	15,8	1 665,8	1,3	40,7	32,2
Valašské Klobouky	21 872	20	2	84,5	12,9	1 093,6	1,5	45,3	21,5
Valašské Meziříčí	40 813	18	2	177,7	12,8	2 267,4	2,1	59,5	53,2
Vizovice	16 648	16	2	114,0	9,1	1 040,5	1,1	46,1	29,1
Vsetín	62 645	32	2	94,6	20,7	1 957,7	1,1	43,8	39,8
Zlín	98 142	30	2	280,1	11,7	3 271,4	1,6	79,3	75,6

Od vzniku kraje došlo k několika územním změnám. V roce 2000 tvořilo kraj 304 obcí, během let přibýly další 3. K 1. 1. 2009 došlo k osamostatnění obce Želechovice nad Dřevnicí od krajského města Zlín. Od 1. 1. 2013 vznikly dvě nové obce Krhová a Poličná na základě referenda o odtržení od města Valašské Meziříčí. Na území kraje došlo rovněž k přesunu obcí mezi okresy. První změna nastala k 1. 1. 2007, kdy obec Bělov administrativně přešla z okresu Kroměříž do okresu Zlín. Druhá administrativní změna nastala k 1. 1. 2021 u obcí Valašské Příkazy a Študlov, které se přesunuly z okresu Vsetín do okresu Zlín (SO ORP Valašské Klobouky).

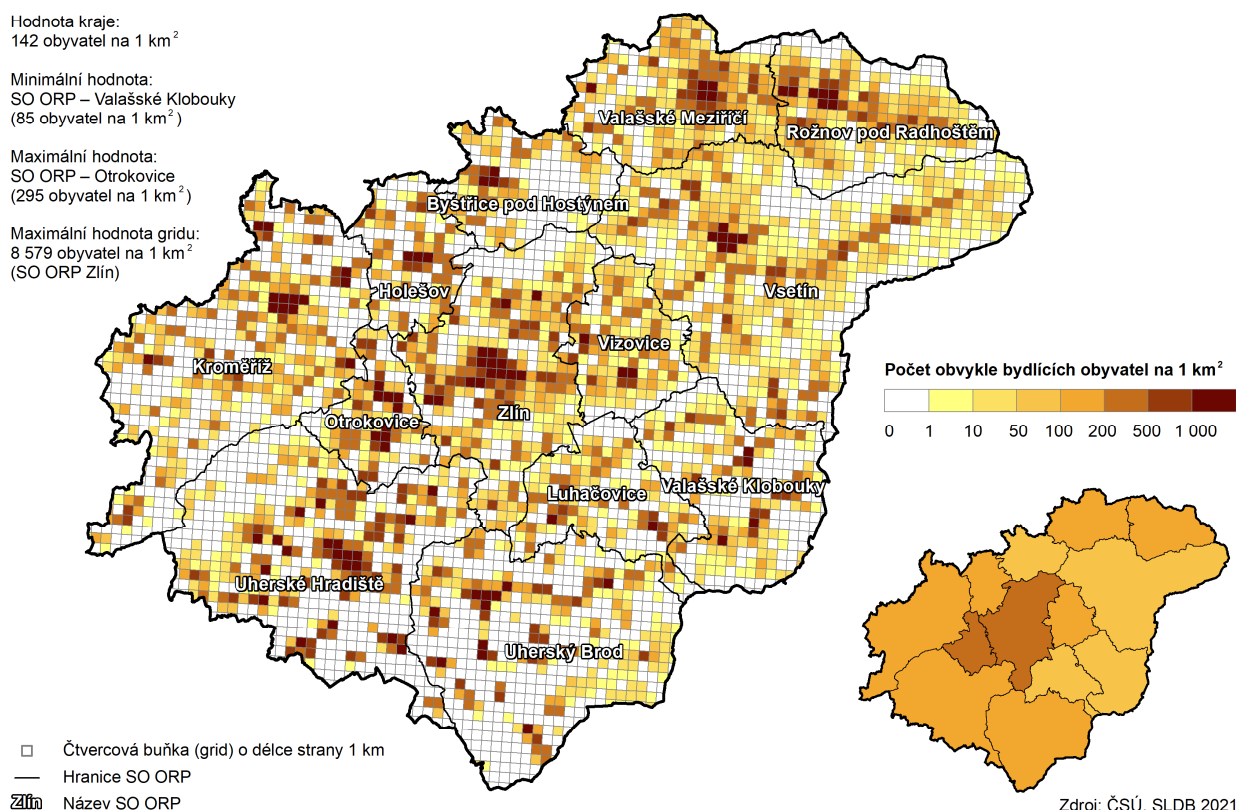
V době Sčítání 2021 měl Zlínský kraj celkem 307 obcí, v nichž žilo 564 331 obyvatel. Celkem 30 obcím připadl statut města. Celková rozloha kraje činila 3 963,0 km², což představovalo 5,0 % rozlohy České republiky a 4. nejmenší výměru mezi kraji. Hustota zalidnění kraje dosáhla hodnoty 142,4 obyv./km². Jednalo se o republikově nadprůměrnou hodnotu při republikové hustotě zalidnění 133,4 obyv./km². Mezi kraji Zlínskému patřila 5. příčka.

Nejvíce obcí (48) a rovněž měst (5) spadalo pod SO ORP Uherské Hradiště, následoval správní obvod Kroměříž (46 obcí, 5 měst). Nejmenší počty obcí spadaly pod SO ORP Rožnov pod Radhoštěm (9) a Otrokovice (10 obcí). Největším okresem, dle rozlohy (v km²), se stal Vsetín (1 131,1 km²), nejmenším Kroměříž (795,5 km²). Nejrozlehlejším správním obvodem obce s rozšířenou působností na území kraje se stal SO ORP Vsetín (662,4 km²), druhým Uherské Hradiště (517,9 km²) a třetím Kroměříž (499,0 km²). Nejmenším, s rozlohou 111,7 km², byl správní obvod ORP Otrokovice, následoval SO ORP Holešov 132,6 km² a Vizovice (146,1 km²). Nejlidnatějším se stal SO ORP Zlín (98 142 obyvatel), na druhém místě byl SO ORP Uherské Hradiště (87 305 osob). Nejmenší počet obyvatel vykazovaly SO ORP Bystřice pod Hostýnem (14 615 obyvatel) a SO ORP Vizovice (16 648 obyvatel).

Dle ukazatele hustoty zalidnění byla patrná koncentrace obyvatelstva do krajského města Zlína a zapojení Otrokovice do lokální konurbace. Dle hustoty zalidnění patřily první dvě příčky právě SO ORP Otrokovice (295,0 obyvatel/km²) a Zlín (280,1 obyv./km²). Na třetí místo v řazení dle hustoty zalidnění se dostal SO ORP

Valašské Meziříčí (177,7 obyv./km²) díky poměrně hustému osídlení v zázemí města. Hustější osídlení bylo patrné i v oblasti okresního města Uherské Hradiště. Díky seskupení měst Uherské Hradiště, Staré Město a Kunovice měl SO ORP Uherské Hradiště 4. nejvyšší hustotu zalidnění v kraji (168,6 obyvateľ/km²). Naopak nejmenší koncentrace obyvatel vykazovala rovněž určitou charakteristiku. Jednalo se o pohraniční oblasti či oblasti s výškově členitým reliéfem (vrchoviny, hornatiny). Právě díky přítomnosti státní hranice, kopcovité Vizovické vrchovině i části CHKO Bílé Karpaty na svém území měl SO ORP Valašské Klobouky nejnižší hustotu zalidnění (84,5 obyvateľ/km²). Podobné rysy vykazoval rovněž sousední SO ORP Vsetín, který i přes přítomnost okresního města, měl třetí nejnižší hustotu zalidnění (94,6 obyvateľ/km²). S Hostýnskovsetínskou hornatinou na svém území měl druhou nejnižší zalidněnost 89,1 obyvateľ/km² SO ORP Bystřice pod Hostýnem.

Rozmístění obyvatel a hustota zalidnění ve Zlínském kraji

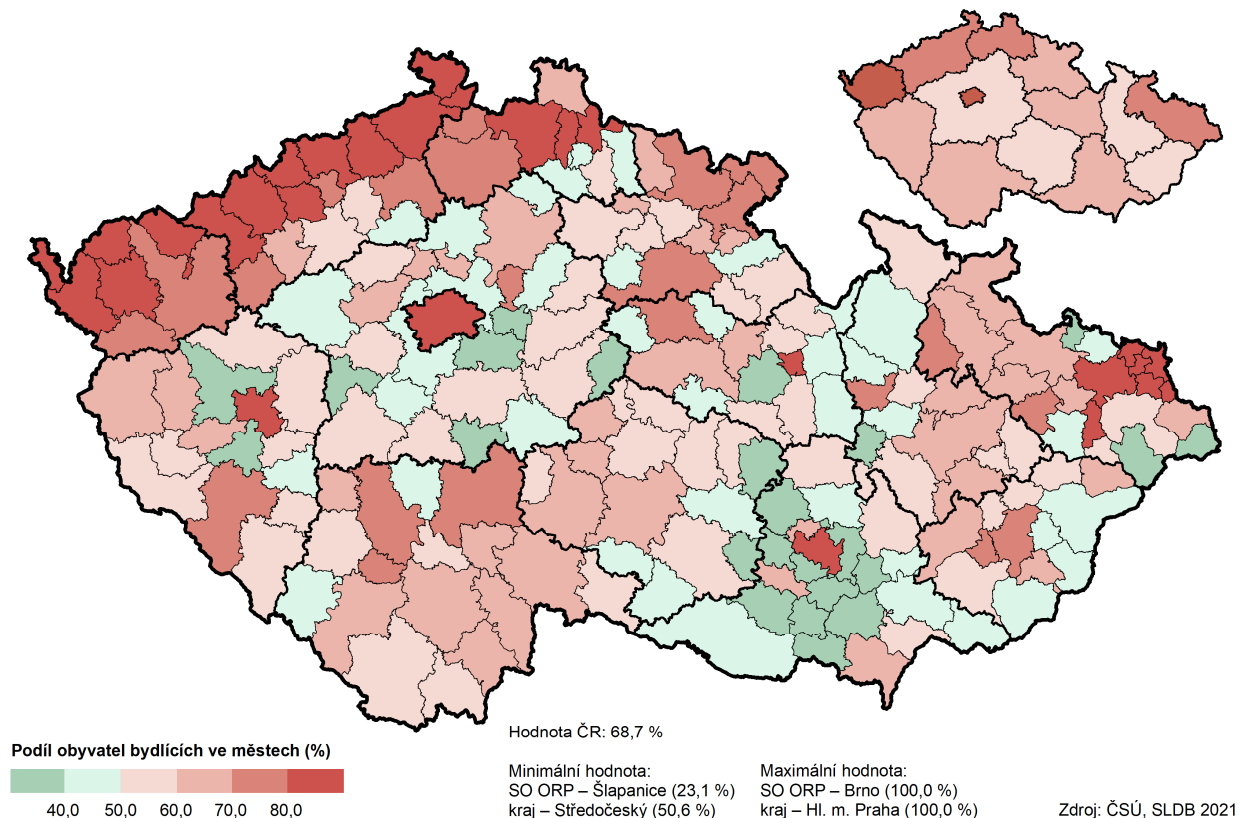

Každá obec se může dělit na části, což jsou evidenční jednotky tvořené budovami s čísly popisnými a čísly evidenčními v souvislém území. Počet částí obcí ve Zlínském kraji činil celkem 438 a po Praze se jednalo o druhý nejnižší počet částí obcí mezi kraji. V rámci Zlínského kraje měl největší počet částí obcí okres Zlín (129), nejméně naopak okres Vsetín s celkovým počtem 83 částí obcí. Na úrovni SO ORP připadl největší počet obcí (84) na SO ORP Kroměříž a nejméně obcí (10) registroval SO ORP Rožnov pod Radhoštěm. Průměrně na 1 obec Zlínského kraje připadlo 1,4 částí obce. Nejvíce, 2,1 částí obce, zaznamenal SO ORP Valašské Meziříčí. Nejmenší hodnotu 1,1 evidoval SO ORP Otrokovice. V těsném závěsu byly Rožnov pod Radhoštěm, Vizovice a Vsetín.

Na jednu obec ve Zlínském kraji připadalo průměrně 1 838,2 obyvateľ. Průměr ČR byl 1 681,7 obyvateľ a Zlínský kraj obsadil 6. příčku mezi kraji. Nejvyšší hodnoty dosáhl kraj Hl. město Praha, kde se průměrná velikost obce rovnala počtu obyvateľ Prahy (1 301 432,0 obyvateľ). Na druhém místě s hodnotou 3 876,1 obyvateľ byl Moravskoslezský kraj. Naopak nejnižší průměrnou velikost obce zaznamenaly Kraj Vysočina (706,9 obyvateľ) a Jihočeský kraj (1 012,5 obyvateľ). Na území Zlínského kraje vykazovaly nejvyšší hodnoty SO ORP Rožnov pod Radhoštěm (3 786,9 obyvateľ), Otrokovice (3 296,2) a Zlín (3 271,4). Nejmenší

průměrnou velikost obce evidovaly SO ORP Vizovice (1 040,5), Bystřice pod Hostýnem (1 043,9) a Valašské Klobouky (1 093,6 obyvatel). Průměrná rozloha na jednu obec ve Zlínském kraji činila 12,9 km². Největší podíl v rámci SO ORP registrovaly Rožnov pod Radhoštěm (26,6 km²) a Vsetín (20,7 km²), nejmenší SO ORP Holešov (7,0 km²) a Vizovice (9,1 km²).

Městské obyvatelstvo ve správních obvodech ORP a krajích

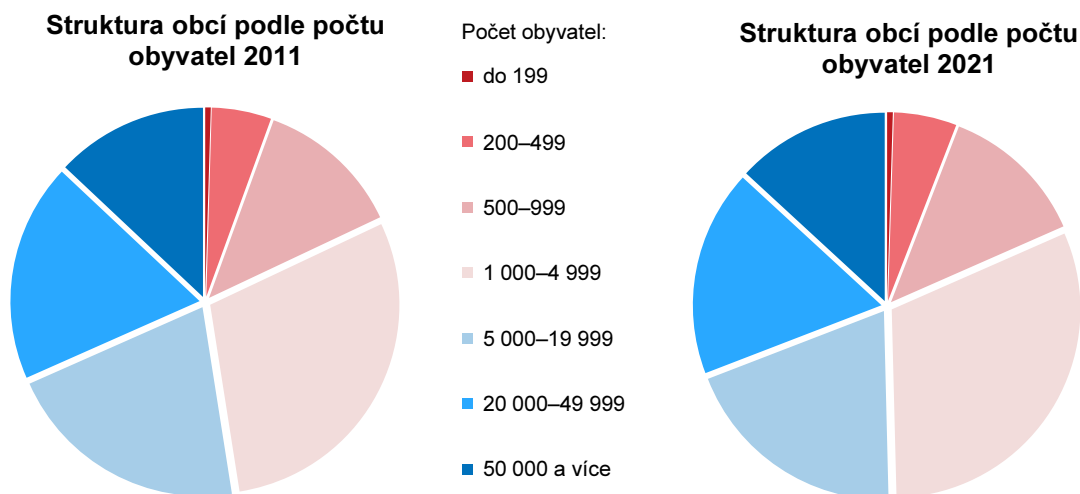
K 26. 3. 2021 bylo evidováno ve Zlínském kraji celkem 30 měst. Od vzniku kraje status města získalo a nejmladším městem kraje se stalo Zubří. Vznik byl datován k 22. 2. 2002. Největším městem kraje dle počtu obyvatel bylo statutární město Zlín (74 178 obyvatel), na druhém místě skončilo s 28 280 obyvateli město Kroměříž. Nejmenším městem se stala Karolinka s počtem 2 458 obyvatel. Méně jak 3 tisíce obyvatel evidovala města Kelč, Koryčany, Morkovice-Slížany a Slušovice a zařadila se mezi nejmenší města kraje.

Podíl obyvatel žijících ve městech Zlínského kraji činil 59,0 % a byl 4. nejnižším mezi kraji. Nejmenší podíl městského obyvatelstva připadl na kraj Středočeský (50,6 %). Maximální hodnoty dosáhla se 100 % Praha, na druhém místě se umístil Karlovarský kraj (81,5 %). Celorepublikový průměr činil 68,7 % podílu městského obyvatelstva. Podíl obyvatel žijících ve Zlínském kraji v obci s rozšířenou působností byl 45,6 % a mezi kraji zaznamenal 3. nejnižší hodnotu po krajích Středočeském (32,7 %) a Vysočině (44,2 %). Maximální hodnotu 100 % měla Praha a následoval Moravskoslezský kraj (65,9 % obyvatel žijících v obci s rozšířenou působností). Republikový průměr činil 55,9 %.

Na území Zlínského kraje bylo městské obyvatelstvo koncentrované do středu kraje. Nejvyšší hodnoty vykazovaly okres Zlín (69,6 %) a SO ORP Zlín (79,3 %). Nad 70 % městského obyvatelstva dosáhl SO ORP Otrokovice (73,0 %). Naopak nižší podíly městského obyvatelstva se vyskytovaly v blízkosti hranic se Slovenskem, které tvoří horské pásmo. S hodnotou 47,7 % obyvatel žijících ve městech byl okres Uherské Hradiště na poslední pozici mezi okresy. Nejnižší podíl 40,7 % evidoval SO ORP Uherský Brod spadající právě pod okres Uherské Hradiště. Druhý nejmenší podíl připadl na SO ORP Vsetín (43,8 %). Méně než polovina obyvatel žijících ve městech připadla do SO ORP Valašské Klobouky (45,3 %) a Vizovice (46,1 %). Podíl

obyvatel žijících v obci s rozšířenou působností byl největší v SO ORP Zlín (75,6 %), nejmenší (21,5 %) v obci s rozšířenou působností Valašské Klobouky.

Graf. 2.1 Velikostní struktura obcí ve Zlínském kraji

Z celkového počtu 307 obcí ve Zlínském kraji připadlo 97 z nich dle velikostní struktury obcí do kategorie o 500–999 obyvatelích a měly tak mezi velikostními skupinami obcí největší zastoupení v počtu i podílu obcí (31,6 %). Jedinou obcí o velikosti 50 000–99 999 obyvatel bylo krajské město Zlín. Do kategorie o velikosti 20 000–49 999 obyvatel spadala okresní města Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín a rovněž Valašské Meziříčí. Sídlo o velikosti 100 000 a více obyvatel se ve Zlínském kraji nenacházelo.

Tab. 2.2 Sídlní struktura podle velikostních skupin obcí

	Počet obcí	Podíl (%)	Rozloha obcí (km ²)	Podíl (%)	Počet obyvatel	Podíl (%)	Hustota zalidnění (osoby/km ²)
Zlínský kraj	307	100,0	3 963	100,0	564 331	100,0	142,4
v tom obce s počtem obyvatel:							
do 199	19	6,2	100	2,5	2 759	0,5	27,7
200–499	88	28,7	622	15,7	30 422	5,4	48,9
500–999	97	31,6	915	23,1	70 680	12,5	77,3
1 000–1 999	51	16,6	682	17,2	74 302	13,2	109,0
2 000–4 999	35	11,4	985	24,9	101 745	18,0	103,2
5 000–9 999	8	2,6	246	6,2	49 531	8,8	201,0
10 000–19 999	4	1,3	145	3,7	60 748	10,8	418,6
20 000–49 999	4	1,3	165	4,2	99 966	17,7	604,8
50 000–99 999	1	0,3	103	2,6	74 178	13,1	721,4
100 000 a více	-	-	-	-	-	-	-

Celková rozloha kraje byla 3 963 km². Největší rozloha (985 km²) připadla na obce o velikosti 2 000–4 999 obyvatel. Celkově tak tvořily 24,9 % rozlohy kraje. S odstupem 70 km² měly druhý největší podíl na rozloze kraje (915 km², 23,1 %) obce o velikosti 500–999 obyvatel. Krajské město Zlín tvořilo s rozlohou 103 km² 2,6 % kraje. Nejmenší rozlohu (100 km²) a rovněž podíl na celkové rozloze (2,5 %) měly nejmenší obce do 199 obyvatel.

Při porovnání počtu obyvatel vzhledem k velikostní struktuře obcí se největší zastoupení na celkovém obyvatelstvu nacházelo v obcích o velikosti 2 000–4 999 obyvatel, které tvořily 18,0 % obyvatelstva kraje (101 745 osob). S odstupem 1 779 obyvatel měla druhý největší podíl (17,7 %, 99 966 osob) okresní města

a Valašské Meziříčí. Krajské město s počtem 74 178 obyvatel mělo na celkovém obyvatelstvu kraje podíl 13,1 %. Nejmenší skupina obcí do 199 obyvatel čítala 2 759 obyvatel, což tvořilo 0,5 % populace kraje.

Hustota zalidnění v kraji se snižovala úměrně se snižováním velikostí obcí. Krajsky nejvyšší a nadprůměrné hodnoty (142,4 obyvj./km²) dosáhlo krajské město Zlín (721,4 obyvatel/km²) a další nižší kategorie až do velikosti obcí o 5 000–9 999 obyvatelích, kde byla hustota zalidnění na úrovni 201,0 obyvatel/km². Menší velikostní skupiny obcí se již nacházely pod krajským průměrem. Nejmenší kategorie obcí do 199 obyvatel měla hustotu zalidnění 27,7 obyvatel/km².

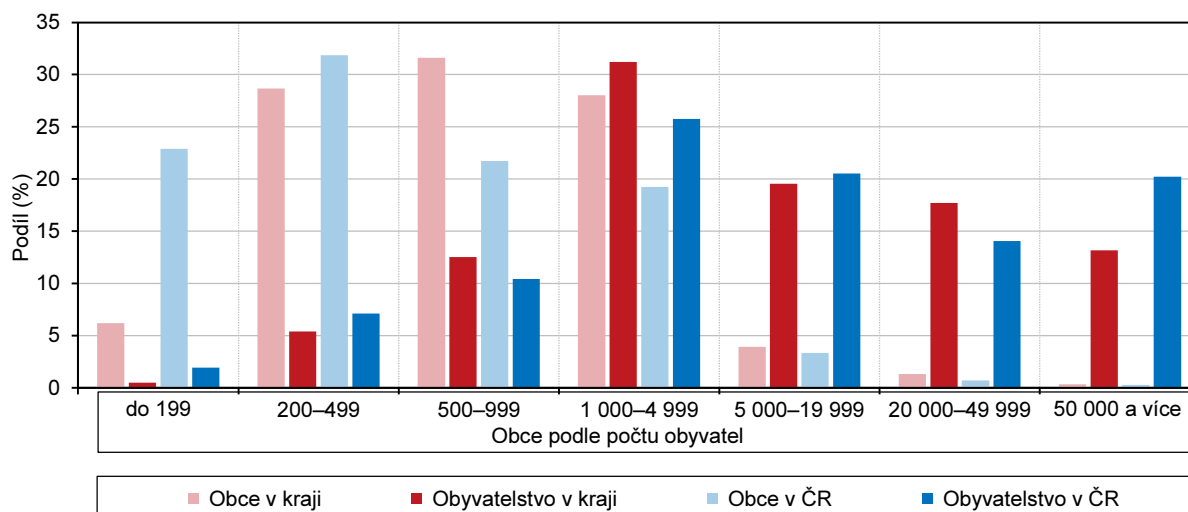
V roce 2011 proběhla při sčítání lidu domů a bytů metodická změna, a to sčítání osob podle obvyklého pobytu namísto registrovaného pobytu, jako tomu bylo do roku 2001. Sčítání lidu, domů a bytů 2021 se konalo rovněž podle obvyklého pobytu. Rozdíl mezi obvyklým a registrovaným pobytem je v místě, kde se daná osoba v době sčítání zdržuje. Zatímco registrovaný pobyt je místo, kde je daný člověk úředně evidovaný, obvyklý pobyt ukazuje na místo (potažmo adresu), kde daný člověk převážně pobývá a má svou domácnost.

Tab. 2.3 Obyvatelstvo podle druhu pobytu a velikostních skupin obcí

	Osoby s obvyklým pobytem celkem	v tom s pobytem (%)		Osoby s registrovaným pobytem celkem	Rozdíl mezi počtem osob s obvyklým a registrovaným pobytem	
		obvyklým i registrovaným	jen obvyklým		celkem	%
Zlínský kraj	564 331	554 762	9 569	573 155	-8 824	-1,5
v tom obce s počtem obyvatel:						
do 199	2 759	2 561	198	2 832	-73	-2,6
200–499	30 422	28 664	1 758	31 474	-1 052	-3,3
500–999	70 680	67 182	3 498	72 929	-2 249	-3,1
1 000–1 999	74 302	70 869	3 433	76 603	-2 301	-3,0
2 000–4 999	101 745	96 820	4 925	104 493	-2 748	-2,6
5 000–9 999	49 531	46 671	2 860	50 729	-1 198	-2,4
10 000–19 999	60 748	56 601	4 147	61 030	-282	-0,5
20 000–49 999	99 966	92 558	7 408	99 925	41	0,0
50 000–99 999	74 178	68 817	5 361	73 140	1 038	1,4
100 000 a více	-	-	-	-	-	-

Na území Zlínského kraje se nacházelo celkem 573 155 s registrovaným pobytem. Při sčítání v roce 2021 měl Zlínský kraj 564 331 obyvatel v něm obvykle bydlících, z nichž 9 569 osob mělo pouze obvyklý pobyt (1,7 %) a 554 762 osob pobyt jak obvyklý tak registrovaný (98,3 %). Obyvatelstva s obvyklým pobytem bylo o 8 824 (resp. o 1,5 %) méně než registrovaných obyvatel na území kraje. Celkem 10 krajů vykazovalo stejné výsledky jako Zlínský kraj, tj. menší podíl obyvatel s obvyklým pobytem. Zlínský kraj dosahoval 3. nejvyššího rozdílu v relativním vyjádření po Karlovarském kraji a Moravskoslezském kraji (oba -1,6 %). Ve 4 krajích převažoval počet obyvatel s registrovaným pobytem, v relativním vyjádření nejvíce v Hl. městě Praze (3,2 %), Středočeském (2,9 %), Jihomoravském (1,4 %) a Plzeňském kraji (1,0 %). V průměru za celou Českou republiku převažoval rovněž počet obyvatel s registrovaným pobytem nad obyvatelstvem s obvyklým pobytem (o 36 419 osob, tj. 0,3 %).

Většina velikostních skupin Zlínského kraje kopírovala krajské výsledky, tj. menší podíl obyvatel s obvyklým pobytem. Největší rozdíl v relativním vyjádření nastal v obcích o velikosti 200–499 obyvatel (o -3,3 %). Naopak v krajském městě Zlíně bylo sečteno více osob s obvyklým pobytem (o 1,4 %) a téměř vyrovnaný počet nastal u obcí o velikosti 20 000–49 999 osob (99 966 osob s obvyklým pobytem a 99 925 osob s registrovaným pobytem).

Graf. 2.2 Sídlní struktura obcí Zlínského kraje a České republiky (bez Hl. m. Prahy)

Sídlní struktura na území Zlínského kraje byla od sídlní struktury České republiky odlišná. Nacházelo se zde menší zastoupení nejmenších obcí do 199 obyvatel a taktéž podíl obcí o velikosti 200–499 obyvatel byl proti ČR nižší. Naopak kategorie obcí s více obyvateli převažovala právě ve Zlínském kraji. Nejvyšší rozdíl nastal u obcí o velikosti 500–999 obyvatel (o 9,9 procentního bodu) a 1 000–4 999 obyvatel (o 8,8 p. b.). V těchto kategoriích rovněž převažovalo obyvatelstvo na území Zlínského kraje proti obyvatelstvu v ČR. V případě obcí o velikosti 1 000–4 999 obyvatel o 5,5 p. b. a obcí o velikosti 599–999 obyvatel o 2,1 p. b. Proti tomu ve městech o velikosti 50 000 a více obyvatel výrazněji převyšoval podíl obyvatelstva v ČR (o 10,9 p. b.).